

UITVOERIGE RECONSTRUCTIE VAN ZESTIENDE-EEUWSE 'TOVERIJ' IN PEELLAND

An de schout van Mierlo, mijn goede vriend. Mijnheer de schout. Aan uw wens is voldaan: Jenneken Goessens heeft gisteren twee namen genoemd van inwonsters van Mierlo: de ene het Lysken, de andere Mariken. Achternamen hebben we van haar niet kunnen krijgen. Ik neem aan dat u de moeite zult nemen om naar hier te komen, aangezien u goed op de hoogte bent van wie er in Mierlo woonachtig zijn. Uw goede en bereidwillige vriend, Lanckveldt.'

'BUREN, DE OOGST EN KOEIEN ZIJN BETOVERD, MEESTAL BEVESTIGD DOOR "EEN GETUIGE" DIE HET WEER VAN EEN ANDER HEEFT GEHOORD'

Het is vrijdag 8 september 1595. De schout van Geldrop, Goort van Lanckveldt, stuurt een kattebelletje naar zijn collega in het nevengelegen Mierlo. Goed nieuws, want doordat de binnenkort op de brandstapel te brengen tovenaars Jenneken Goessens 'heeft gesproken', kan de Mierlose Heer van Grevenbroeck berichten dat ook hij in actie kan komen: ook in Mierlo zijn er vrouwen die 'het kunnen'. Daar zat Erasmus van Grevenbroeck op te wachten. Hij laat er geen gras over groeien: binnen twee weken brengt hij vijftien vrouwen uit Mierlo (5), Lierop (7) en Mierlo-Hout (3) op de brandstapel. Verdachtmaking, arrestatie, waterproef, ondervraging, getuigenverhoor, aanklacht, eis, vonnis en terechtstelling, dat alles iedere keer binnen een week. Doordat de Raad van Brabant, het in Brussel zetelende rechtscollege van het hertogdom,

DUIVELSKWARTIER. 1595: HEKSEN, HEREN EN DE DOOD IN HET VUUR. Johan Otten (Vantilt, Nijmegen 2015), 472 blz., € 24,50

alarmerende berichten uit Den Bosch krijgt (hooggeplaatsten uit Helmond worden beschuldigd), krijgt Jacob van 't Sestich, procureur-generaal van de Raad van Brabant, opdracht een onderzoek in te stellen. Het is zijn documentatie die het Johan Otten mogelijk heeft gemaakt om het verhaal te reconstrueren en analyseren. De heksenvervolgin-

gen – in de stukken wordt over 'toverij' gesproken – in Peelland passen in een vervolgingsgolf die in het door oorlog geteisterde West-Europa waart. In de nazomer van 1595 trekt deze golf vanuit Cranendonck, via Leende-Heeze-Geldrop, naar Mierlo-Lierop, waarna het vastloopt in Asten en Someren. Binnen enkele weken worden 23 personen, van

twalf tot negentig jaar, op de brandstapel gebracht, overlijdt één vrouw als gevolg van de ondergang martelingen en pleegt een ander zelfmoord. Het lot treft vrijwel alleen vrouwen, het merendeel minvermogen. Alles wat nodig is, is – een vaak onder dwang verkregen – beschuldiging, een negatieve waterproef en daarna, vaak onder (dreiging van) tortuur afgedwongen bekentenis. Buren, de oogst en koeien zijn betoverd, meestal bevestigd door 'een getuige' die het weer van een ander heeft gehoord. De beul, meester Hans van Ruremonde, heeft het er maar druk mee. Hij intimideert, dient 'lichte slaagkens' toe, takelt de verdachten op met hun handen

op de rug gebonden omhoog en martelt op 'de leer', de ladder (pijnbank). Ook in die tijd wist men dat vrijwel niemand in staat was blijvend te ontkennen. Voormalig *Eindhovens Dagblad*-journalist Johan Otten heeft ruim drie jaar gewerkt aan zijn eerste boek, dat mede handelt over zijn woonplaats Lierop. Lokaal was bekend welke tragedie zich 420 jaar geleden heeft afgespeeld. *Duivelskwartier* maakt het materiaal, waar ook een proefschrift in had gezeten, voor een breder publiek toegankelijk. Otten beschrijft de individuele lotgevallen uitvoerig en komt in de laatste honderd bladzijden tot een nadere analyse. Door de snelheid waarmee het allemaal plaats-

vond, konden Van Grevenbroeck, Hendrik Hovelmans en Bernard van Merode aanvankelijk hun gang gaan. Naderhand werden hun acties kritisch bekeken en werd de waterproef verboden. In mijn woonplaats Mierlo ligt de openbare school, het kerkhof en de kerk aan de Heer van Grevenbroeckstraat. Op zo'n kilometer van de kerk is een nieuwe wijk in aanbouw. Het zou goed zijn om Marie Baten, Lys Cuypers, Heyl Bellen, Jenneken Gordtkens en Lyncken Pastoors hier ieder een eigen straat te geven. Deze slachtoffers van Van Grevenbroecks dadendrang zouden we zo in ere kunnen herstellen.

Ger Jan Onrust ■

anne frank stichting

De Anne Frank Stichting organiseert voor docenten (VO, Mens en Maatschappij vakken), docentenopleiders, docenten in opleiding (studenten) en educatief medewerkers van Oorlogs- en Verzetsmusea de volgende studiereizen:

STUDIEREIS BERLIJN - 'DADERSCHAP EN AUTHENTIEKE PLEKKEN IN HET ONDERWIJS'

1-6 MEI 2016

In samenwerking met het Haus der Wannsee Konferenz in Berlijn vindt in de meivakantie van 2016 het zesdaagse studieprogramma 'Daderschap en authentieke plekken in het onderwijs' plaats. Er wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgung. De nadruk ligt op daderschap en de kracht van authentieke plaatsen in het onderwijs. Het programma bestaat afwisselend uit workshops en lezingen. Deelname aan het studieprogramma is kosteloos, ook ontbijt, lunch en overnachtingen worden vergoed. De reiskosten van- en naar Berlijn en de avondmaaltijden zijn voor eigen rekening. Let op: voor deze reis wordt een verplichte aanwezigheid verwacht op de voorbereidende dag zaterdag 19 maart en een nog nader te bepalen terugkomdag. Deadline voor aanmelding is 29 februari.

UITWISSELINGSPROGRAMMA POLEN - 'AUSCHWITZ AND OTHER AUTHENTIC SITES IN HOLOCAUST EDUCATION'

20-25 OKTOBER 2016

In de herfstvakantie van 2016 vindt in samenwerking met het Museum Auschwitz een tweedelig uitwisselingsprogramma van Nederlandse en Poolse docenten in Polen plaats. Gezamenlijk worden er musea en educatieve projecten bezocht, waaronder ook Auschwitz-Birkenau. Alle kosten van de studiereis worden vergoed. In 2017 zal het tweede deel van het programma in Nederland plaatsvinden. Let op: voor beide studieweken van het uitwisselingsprogramma wordt een actieve deelname verwacht. Deadline voor aanmelding is 6 juni.

Aanmelden: Er is een beperkt aantal plaatsen beschikbaar dus meld je tijdig aan. Dit kan via: docenten@annefrank.nl onder vermelding van de studiereis. Meer informatie over de programma's en de aanmeldingsprocedure vind je op www.annefrank.org/nl/Educatie/voor-docenten/.